KRAUSE VE YAPITI

Murat Özgen Ayfer
1988

Bu kısa çalışmada, 19. yüzyıl başlarında, kimilerine göre ünlü, kimilerine göre ise adı bile duyulmamış bir masonun öyküsünü anlatmışım.

Keşke bu öykü bir yerlerde de basılmış olsaydı. Hatta ben basılmış olduğunu sanıyordum ama meğer öylesine kalıvermiş arşivimde. Aslına bakarsanız, basılması için daha da ayrıntıya girmek gerekirdi.

Burada bir masonun yargılanıp cezalandırılışını fakat asıl yargılanması gereken konunun göz ardı edilmesini bir yana bırakın, sırf söz dinlemediği için ne hallere düşürüldüğünü görüyoruz.

Carl Christian Friedrich Krause, 19. yüzyıl başlarında yayımlamış olduğu bir kitap nedeniyle ün kazanmış fakat bundan dolayı da başına iş açılmış olan bir Alman masondur.

1781 yılında doğmuş, 1832'de ölmüştür. Teoloji (ilâhiyat) öğrenimi görmüş, 1805 yılında felsefe doktoru olmuş, aynı yıl Masonluğa girmişti. Mason olduktan sonra, eline geçirdiği tüm masonik yapıtları dikkatlice incelemiş, bunlardan birçok not çıkarmış, kendine göre bir masonik görüş oluşturmuştu.

Almanya'da verdiği konferanslarda görüşlerini anlatan Krause, genellikle dinleyenlerin beğenileriyle karşılaşmıştı. Bu arada, o sıralarda Almanya'da masonlardan bile saklı tutulmasına gayret edilen, ta Operatif Masonluk döneminden kalma birtakım İngilizce eski belgelerin kopyalarını bulmuş, bunların içeriklerini de açıklamıştı

Verdiği konferanslardan sonra Krause'ye, sözünü ettiği bu belgeleri Almancaya çevirmesini önerenler olmuştu. Bunun üzerine Krause, ***"Die Drei Aeltesten Kunsterkünden der Freimaurer-Brüderschaft"*** *(Mason Kardeşliğinin En Eski Üç Meslekî Belgesi)* adını taşıyan ünlü kitabını kaleme almıştı.

Bu kitabın bir bölümü, bazı masonik literatürde "Krause Belgesi" olarak da anılır.

Bu belge, "York Yasaları"nın Almanca'ya çevirisinden oluşur.

Bunun için Krause, öncelikle, REGIUS başlığını taşıyan ye yaklaşık 1390 tarihinde kaleme alınmış olan bir eski belgeden yararlanmıştı. Ancak bu belgeyi olduğu gibi Almancaya çevirmemiş, yer yer bazı eklemeler yapmış, kendi yorumlarını da katmış, bunların tümünü Regius'un yazımındaymış gibi göstermiş, böylece belgenin özgünlüğünü bozarak âdeta bir uydurma belge oluşturmuştu.

Bu arada Krause'nin yaptığı iki büyük hata daha yardı: Bu belgeyi 926 yılından kalma gibi göstermek ve ayrıca James Anderson'un 1738 tarihli "Yeni Yasa Kitabı"nı da Regius adlı eski belge ile bağdaştırmak...

Daha kitabı yayımlanmadan, Krause'nin adı tüm Alman masonik çevrelerinde duyuldu. Kimileri Krause'yi bu kitabı bir an önce yayımlaması için isteklendirirken, kimileri de (özellikle yüksek dereceli ve Alman obediyanslarında yönetim görevi olan masonlar) onu caydırmaya çalıştı.

Krause yalnızca kendi çağdaşı olan Alman masonik araştırıcı ve yazarlardan Friedrich Mossdorf'a kulak verdi. Mossdorf, gerçeklerin saklanamayacağını, yeri ve zamanı geldiğinde mutlaka ortaya çıkacağını, çağdaş Masonlukta da artık bu eski belgelerin ortaya serilmesinin zamanının geldiğini söylüyordu.

1810 yılında yayımladığı kitabında Krause, *önce* kendi bireysel masonik görüşlerini anlatıyordu. Yayımlamak üzere neden bu kitabında yer yerdiği üç belgeyi seçtiğini de belirtiyordu.

Krause'nin yayımladığı belgeler şunlardı:

1. 1390 yılında kaleme alınmış olan ve çağımızda **Halliwell-Phillips El Yazması** olarak da anılan, asıl başlığı REGIUS olan, kapsamında İngiliz operatif masonlarının 926 yılında İngiltere'nin York kentinde toplanarak oluşturdukları belirtilen operatif mason yasalarının yer aldığı belge.

2. 15. yüzyıl ortalarında İngiltere Kralı Henry VI tarafından kaleme alınmış olduğu söylenen ve sonradan **"Leland El Yazması"** adını almış bulunan, kral ile bir operatif mason ustası arasında Masonluk üzerine geçen bir söyleşiyi içeren bir belge.
3. 18. yüzyıl başlarında operatif mason çıraklarının eğitimi amacıyla düzenlenmiş bazı bilgileri ve ritüelik uygulamaların anlatımını içeren, çağımızda **"Sloane El Yazmaları"** olarak anılan eski belgeler koleksiyonunun bir bölümü.

Krause, bu belgeleri kendine özgü yorumuyla birlikte ortaya serdikten sonra, o tarihlerde Almanya'da uygulanmakta olan mason ritüellerini eleştiriyor ve aslında bu belgelerin ışığında çok daha gerçekçi, bilimsel, çağdaş koşullara ve pratiğe uygun bir masonik sistemin kurulabileceğini ileri sürerek öneriler getiriyordu.

Bu önerilerini de 1808 yılında yazmış ama henüz yayınlanmamış olan ***"Höhere Vereinstigung der echt überlieferten Grundsymbole der Freimaurerei"*** (Masonluğun Doğru Aktarılmış Temel Simgelerinin Yüce Kurumlaşması) adlı bir diğer kitapta toplamıştı.

Eski İngilizce belgelerin çevirisine pek ses çıkarılmamıştı hatta Krause'nin bunları yozlaştırdığının farkına bile varılmamıştı. Fakat henüz basılmamış olsa da bu diğer kitap tasarımında yazmış oldukları yenilir yutulur gibi değildi.

Ne yapmak istiyordu bu adam? Üstelik çok güvenilen, yapıtlarından ötürü saygı duyulan ünlü bir mason da ona destek çıkıyordu.

Tüm uyarılara karşın bu kitabını yayınlanması üzerine o tarihte Almanya'daki üç mason büyük locasının büyük üstatları, Krause ile Mossdorf'un Masonluktan uzaklaştırılmaları için girişimde bulundu.

Yargılanmaları sonucunda suçlu olduklarına karar verilen her iki mason, bir daha hiçbir locanın toplantısına katılamama cezasına çarptırıldı.

Krause'ye verilen ceza bu kadarla kalmadı. Mason localarının yetkilileri, kendi akademik nitelikli meslek alanında profesörlüğe yükselmesini engelledi.

Aslında çok güçlü bir kalemi olan Krause'nin böylesine ağır şekilde cezalandırılması, 19. yüzyılın sonlarına doğru bazı mason yazarlarca *"Masonluğun Almanya'daki tarihinin en karanlık sayfası"* olarak nitelendirildi.

■ ■ ■

Krause'nin görüşleri çağımızda yeniden değerlendirilecek olursa, bazı mason kuruluşlarınca kutlanmaya değer bulunacak, bazılarınca da "sapık ve fanatik düşünüler" olarak görülebilecektir. Bu bakımdan, Krause'nin Masonluk'tan çıkarılışının haklılığı ya da haksızlığı, çağımızda bile evrensel boyutta oybirliği ile kararlaştırılamaz.

Krause, aslında gerçekleri aramış, bulduğu gerçekleri gözüpeklikle başkalarının da yararına sunmaya çalışmıştır. Fakat bunu yaparken zamanı ve ortamı doğru seçmiş olup olmadığı tartışılabilir.

Bütün bunların yanı sıra Krause, kendi görüş ve yorumlarını da tarihsel gerçekler gibi göstermeye kalkışmıştır. Kuşkusuz bu davranışı bağışlanamaz. Ancak Krause bundan ötürü yargılanmamış, «İşte Gerçek!» diye ileri sürdüğü konuların yer yer uydurmaca olduğunu kendisine gösteren olmamıştır.

17. yüzyıl ve öncesinde Operatif Masonluk kapsamında yoğun bir spekülatif öğretinin bulunduğu ileri sürülür. Başına işler açan yapıtında Krause de bu konu üzerinde durur. Ancak o tarihlerde bu konu üzerinde ayrıntılı incelemeler yapmak, bu incelemeleri birtakım yorumlarla beslemek ve sonra statükoyu değiştirebilecek nitelikte öneriler getirmek, hele bu önerilerin masonları kışkırtma eğiliminde olması, dayanılır şeyler değildi.

Aynı şeyler bugün yapılsa, acaba bunlar bir yandan gerçek öğeleri de taşımakta oldukları için toleransla, diğer yandan da iyi niyetli öneriler getirmekte oluşundan ötürü, -uygun görülmese ve göz ardı edilse de- yumuşaklıkla karşılanabilir mi?